

یک رای وحدت رویه مهم درباره اجرت المثل، زوجه و شرط نصف شدن دارایی مرد با زن

هیچ مردی نمی‌تواند تا زمانی که تمامی حقوق همسرش را پرداخت نکرده است، او را طلاق دهد و هر اندازه که مدت زندگی مشترک بیشتر باشد...

هیچ مردی نمی‌تواند تا زمانی که تمامی حقوق همسرش را پرداخت نکرده است، او را طلاق دهد و هر اندازه که مدت زندگی مشترک بیشتر باشد، این حقوق نیز افزایش می‌یابد و به همین دلیل بسیاری از مردانی که بدون هیچ دلیل منطقی قصد طلاق دادن همسر خود را دارند، از این اقدام منصرف می‌شوند. یکی از این حقوق ویژه که شرع و قانون برای زنان در نظر گرفته، اجرت المثل است و اگر زن در طول زندگی مشترک و در خانه همسر خود، کاری انجام دهد که موظف به انجام آن نیست، مستحق پاداشی است که به آن اجرت المثل گفته می‌شود.

به گزارش «تابناک» دکتر زهرا داور، حقوقدان و استاد دانشگاه در تعریف اجرت المثل معتقد است از لحاظ کلی، اجرت المثل به حق الزحمه کارهایی گفته می‌شود که زن در خانه شوهر انجام می‌دهد، اما موظف به انجام آن نیست. وی ادامه داد: بر اساس یک مبنای کلی، عمل انسان محترم و مستحق اجرت است و نیز کسی که کاری را انجام می‌دهد، مستحق اجرت است مگر اینکه قصد تبرع (مجانی بودن) داشته باشد.

این حقوقدان اضافه کرد: در روابط خانوادگی این فرض وجود دارد که قرار نیست زن از شوهر خود، بابت کارهایی که در خانه او انجام می‌دهد، دستمزدی دریافت کند، اما قانونگذار با طرح عنوان اجرت المثل در مباحث قانونی، قصد تفهیم این موضوع را دارد که زن موظف به انجام کارهای منزل نیست و در صورت انجام هرگونه اقدامی در منزل، می‌تواند اجرت المثل مربوط به آن را دریافت کند و به بیان دیگر، در صورت مطالبه اجرت المثل، باید اجرت او را پرداخت.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، تبصره ۶ قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق را نسخ صریح کرد، عنوان کرد: در ماده ۲۹ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱ آمده است که دادگاه ضمن رأی خود با توجه به شروط ضمن عقد و مندرجات سند ازدواج، تکلیف جهیزیه، مهریه و نفقه زوجه، اطفال و حمل را معین و همچنین اجرت المثل ایام زوجیت طرفین مطابق تبصره ماده (۲۳۶) قانون مدنی را تعیین و در مورد چگونگی حضانت و نگهداری اطفال و نحوه پرداخت هزینه های حضانت و نگهداری تصمیم مقتضی اتخاذ می‌کند.

وی با بیان اینکه قانونگذار در ماده ۲۹ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱ تاکید کرده که یکی از آیتم های دعاوی خانوادگی، اجرت المثل ایام زوجیت است، گفت: بر اساس عرف اجتماعی، هیچ زن شوهرداری، برای دریافت اجرت المثل، این موضوع را مطرح نمی‌کند که به عنوان مثال در طول یک هفته، به دفعاتی مشخص آشپزی کرده یا کارهای دیگر منزل را انجام داده است. داور با تاکید بر اینکه برای تعیین اجرت المثل باید توان مالی شوهر را نیز در نظر گرفت، اظهار کرد: درحقیقت باید بررسی کرد که آیا زوج واقعا توان پرداخت اجرت المثل به زن را دارد یا خیر؟

وی تاکید کرد: تا زمانی که نتوانیم تعادلی بین موضوع اخلاقیات و حقوق زنان ایجاد کنیم، طبیعی است که صحبت در خصوص هر یک از حقوق زنان، نگرستن به صورت تک بعدی به این قبیل مسایل است. این حقوقدان خاطرنشان کرد: دادخواست الزام شوهر به پرداخت اجرت المثل ایام زندگی مشترک دادخواستی است که در دادگاه خانواده مطرح می‌شود؛ در این مورد نیز فرمدمدعی باید ادعای خود را ثابت کند. شهود در این نوع دادخواست نیز یکی از دلایل قوی اثبات دعوی هستند. علم قاضی نیز دلیلی دیگر بر اثبات این ادعاست. برای تعیین مبلغ قابل پرداخت بابت اجرت المثل نیز پرونده به کارشناسی ارجاع داده می‌شود.

شرایط تعلق اجرت المثل

- ۱- باید توجه داشت که اجرت المثل در طول شرط مالی ضمن عقد در مورد کارهای زوجه در امر خانه داری و نیز در طول اجرت المسمی است. یعنی اگر زوجه در امور خانه داری، شرط ضمن عقد داشته باشد، نوبت به اجرت المثل نمی‌رسد.
- ۲- زوجه نباید قصد تبرع داشته باشد؛ چرا که اگر در انجام کارهای خانه داری از ابتدا قصد و نیت تبرع و به اصطلاح رایگان داشته باشد، نمی‌تواند اجرت المثل ایام زوجیت را بگیرد.
- ۳- درخواست طلاق نباید از سوی زوجه باشد و لازم است که شوهر قصد طلاق داشته باشد. البته اگر تقاضای طلاق که از سوی زوج شده است، ناشی از تخلف زن از وظایف همسری یا سوء اخلاق و رفتار زوجه باشد، در این صورت نیز

اجرت المثل به او تعلق نمی گیرد. چنانچه زوجه کار هایی را که شرعا بر عهده وی نبوده، به دستور زوج و با نداشتن قصد تبرع انجام داده باشد و برای دادگاه نیز ثابت شود، دادگاه اجرت المثل کار های انجام گرفته را محاسبه و به پرداخت آن حکم می کند.

یک رای وحدت رویه مهم درباره اجرت المثل زن

از جمله حمایت های صورت گرفته قانونی در آراء محاکم می توان به قابلیت جمع اجرت المثل کار های انجام شده در منزل توسط زوجه با شرط تملک نصف اموال شوهر توسط زوجه و مطالبه همزمان این دو حق توسط ایشان اشاره کرد.

پیشتر اختلافاتی بر سر این مساله بود که به لحاظ حقوقی امکان جمع و مطالبه همزمان اجرت المثل و شرط تملک اموال مرد تا نصف دارایی وجود نداشت و زن در مقام مطالبه، ناگزیر می بایست یکی از آن دو را انتخاب می کرد. از همین روی شاهد صدور آرا متفاوت از مراجع بودیم تا آنکه هیات عمومی دیوان عالی کشور طی رأی وحدت رویه شماره ۷۷۹-۱۳۹۸/۵/۱۵، تکلیف موضوع را روشن نمود.

رأی وحدت رویه شماره ۷۷۹-۱۳۹۸/۵/۱۵ هیأت عمومی دیوان عالی کشور

موضوع: تعیین اجرت المثل کار های زوجه از سوی دادگاه او را از حقوق استحقاقی ناشی از شرط تنصیف دارایی محروم نمی سازد.

رای هیات عمومی:

با توجه به تأکید قانونگذار در صدر ماده ۲۹ قانون حمایت خانواده مصوب ۱/۱۲/۹۱ بر شروط ضمن عقد نکاح و مندرجات سند ازدواج، جمع شرط تنصیف دارایی که ضمن عقد نکاح مقرر شده با اجرت المثل کار های انجام گرفته توسط زوجه موضوع تبصره الحاقی به ماده ۳۳۶ قانون مدنی (یا نحلۃ بدل از آن) تنافی و تعارض ندارد؛ بنابراین تعیین اجرت المثل کار های زوجه از سوی دادگاه او را از حقوق استحقاقی ناشی از شرط تنصیف دارایی محروم نمی سازد.

در چنین مواردی دادگاه باید علاوه بر تعیین اجرت المثل کار هایی که زوجه انجام داده، نسبت به حقوق او ناشی از آن شرط نیز رسیدگی و تعیین تکلیف نماید.

بر این اساس رأی شعبه دوازدهم دیوان عالی کشور در حدی که با این نظر انطباق دارد به اکثریت آراء صحیح و موافق قانون تشخیص می گردد.

این رأی طبق ماده ۴۷۱ قانون آیین دادرسی کیفری در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه ها و سایر مراجع اعم از قضایی و غیر آن لازم الاتباع است.